

Norsko - základní charakteristika země (celé)

Norsko se rozkládá na severozápadě evropského kontinentu z velké části podél atlantského pobřeží Skandinávského poloostrova. Území Norska zabírá 386 957 km², jeho součástí jako administrativní jednotky jsou zámořská teritoria: Svalbard (území přičleněné v roce 1925 o rozloze 62 700 km²) zahrnující souostroví Špicberky (získány na základě Versaillské smlouvy v roce 1920 s podmínkou, že jich nebude použito jako vojenské základny), Medvědí ostrov a několik menších ostrovů v Severním ledovém oceánu, ostrov Jan Mayen (připojen v roce 1929 - 380 km²) v severním Atlantiku a ostrovy Bouvet (58,5 km²) a Peter I (249,2 km²) přiléhající k norskému sektoru Antarktidy.

Norsko je mimořádné svým protáhlým kapkovitým tvarem, rozšířeným zejména na jihu. Maximální vzdálenost od severu k jihu je 1752 km a je zhruba stejná jako vzdálenost mezi již. Norskem a centrální částí Apeninského poloostrova. Z největší šířky na jihu se území zužuje směrem na sever a opět rozšiřuje v oblast přiléhající k finské hranici.

Tvar území a mimořádná horizontální členitost pobřeží se promítají v délce a charakteru hranic. Délka mořských hranic po přímé linii je 3400 km, ale celková délka pobřežní linie převyšuje 21 000 km. Na jihu, západě a severu ji tvoří okrajová moře Atlantského a Severního ledového oceánu - Severní (po mys Skat), Norské a Barentsovo moře. Jejich hloubka není velká, v průměru 200 - 300 metrů, ale s četnými mělčinami, neboť zaplavují kontinentální platformu, z níž vystupuje Skandinávský poloostrov nynějšího tvaru a rozlohy. V těchto šelfových mořích se vytvořily příznivé přírodní podmínky pro bohatý a zatím se stále obnovující ekosystém mořské flóry a fauny. Moře proniká hluboko do pevniny hustou sítí fjordů. Většinou se pevnina zvedá z moře příkrými i několik set metrů vysokými stěnami, místy jsou při úpatí erodovány mořem tak, že vznikají několik kilometrů dlouhé převisy pod kterými mohou proplouvat lodě.

Počet obyvatel v Norsku je 4 220 686, což jej řadí mezi malé státy Evropy. Odhaduje se, že v zahraničí žijí asi 2 milióny lidí norského původu. Vyšší poměr emigrace ve vztahu k počtu obyvatel na vlastním území má na světě jedině Irsko. Od začátku 60. let se Norsko stalo zemí se značnou sezónní imigrací. Norové patří ke skandinávské větvi germánských národů severozápadní Evropy, které se zformovaly na antropologickém jádru severských normanských kmenů (Vikingové, tj. obyvatelé mořských zálivů).

Norština je germánský jazyk, vlivem specifických rysů politického, hospodářského a kulturního vývoje se vyvíjela po dvojí linii. V Norsku se dnes prakticky mluví dvěma jazyky, které se navzájem značně liší syntakticky, ale především slovní zásobou a výslovností. Forma zvaná riksmål nebo boksmål se vyvinula na základě hovorového jazyka městského obyvatelstva, výrazně ovlivněného dánštinou a církevní němčinou. Forma zvaná landsmål nebo nynorsk byla vytvořena až v 18. století na základě dialektu venkovského obyvatelstva Vestlandu. Spor o to, zda má být s konečnou platností za spisovný jazyk prohlášena ta či ona forma, nebyl vyřešen. Dnes jsou si obě formy rovné a obecní zastupitelské orgány rozhodují o tom, kterým jazykem se bude vyučovat na základních školách v jejich obvodu působnosti. V odlehlých oblastech na severu a na ostrovech se stále hovoří místními dialekty.

Hlavní město Norska je Oslo, založené 1048 ve výhodné dopravní poloze v hloubi Oslofjordu. V současné době má asi 1 milion obyvatel a je nejvyšší koncentrací průmyslu, dopravy a služeb spojených s jeho funkcí hlavního hospodářského, politického i kulturního centra.

Podle ústavy je Norsko konstituční a dědičnou monarchií. Současná ústava byla vyhlášena 17. května 1814. Státní církví je církev evangelicko - luteránská. Ústava rozděluje moc mezi krále, vládu, parlament a Nejvyšší soud. Výkonná moc přísluší králi

prostřednictvím vlády. Při uplatňování své moci je král povinen řídit se podle vládní většiny. Státní vlajka je červená s tmavomodrým, přes celé pole se táhnoucím křížem, lemovaným úzkými bílými pruhy. Státní znak má červené pole, v němž je vztyčený zlatý lev se sekerou lev se sekerou. Autory norské hymny jsou Björnsteren Björnson (slova) a Richard Nordraak (hudba). Administrativně se Norsko člení na 18 oblastí, jejichž postavení v národním hospodářství i teritoriální struktura se vyvinuly v posledním desetiletí. Tyto oblasti se dělí na 448 obcí (komun). Měna je norská koruna (NKR) = 100 re.

Přírodní poměry

Horopis - Norsko je země s mimořádně členitým povrchem, horské hřebeny a náhorní plošiny, které jsou součástí Skandinávského pohoří (Baltského štítu), vyplňují 2/3 území celý tento horský systém, prostírající se v oblouku od nejzazšího severu k jihu, je rozčleněn fjordy a říčními údolím na řadu žulových plošin. Největších výšek dosahuje v masivu Jotunheimen (doslova Domov obrů) - Galdhöppigen - 2469 m, Glittertind - 2465 m. Severně od něj se prostírají známá pohoří Dovrefjell, s vrcholy nad 2000 m a Romsdal, s fantasticky členitými formami reliéfu. Jižní část teritoria vyplňují náhorní plošiny Telemark a Hardangervidda. Vysokohorské oblasti jsou pokryty četnými ledovci o celkové ploše 5000 km². Největší z nich jsou Jostedalbreen, Svartisen a Folgeffon.

Vodopis - morfologická členitost terénu a dostatek srážek se promítají v husté říční síti, kterou tvoří vesměs krátké, ale vodnaté řeky s prudkým spádem a četnými peřejemi a vodopády. Zejména při západním pobřeží v areálu Sognefjordu, Hardangerfjordu a Trondheimsfjordu. Řeky stékající z východních svahů Skandinávského pohoří mají menší spád a mohou se rozvinout do relativně větší délky (prům. 300 km). Největší a nejdelší je Glomma, dlouhá 598 km. Řeky stékající k Atlantiku prakticky nikdy nezamrzají. Dopravní význam řek je nepatrný, jedině Glomma je splavná v délce 36 km, přičemž je nutné obejít vodopád vzdálený jen 12 km od moře. Hospodářská hodnota norských řek tkví v jejich značném hydroenergetickém potenciálu. Přispívá k tomu i velké množství jezer, vesměs ledovcového původu, které regulují průtok řek. Celková plocha jezer činí přes 13 000 km². Největší jezero je Mjøsa s rozlohou 364 km².

Podnebí - je pozitivně ovlivňováno přímořskou polohou země. Proto je zdejší klima bez ohledu na polohu ve vysokých zeměpisných šířkách velmi mírné, zejména při západním pobřeží. Průměrné lednové teploty se pohybují od -3°C na severu do +1°C na jihu. Ale léto je relativně chladné, průměrné červencové teploty se zvedají z +10° na severu na pouhých +14°C na jihu. Směrem do vnitrozemí klesá vliv Atlantiku a prosazují se kontinentální rysy klimatu s výraznějšími sezónními amplitudami. Průměrná lednová teplota zde klesá z -4°C na jihovýchodě až na - 15°C na severu (ve vnitrozemí Finmarku se jen ojediněle vyskytují i mrazy kolem - 50° C). Rovněž co do množství srážek existují značné rozdíly mezi západním pobřežím (průměrně 3000 mm) a ostatním územím. Negativním rysem klimatu jsou náhlé změny počasí, které vyplývají z toho, že území Norska se nachází v oblasti prolínání teplých vzdušných mas od jihu a studených z Arktidy. Náhlé změny tlaku jsou doprovázeny prudkými větry, vanoucími vesměs od západu.

Rostlinstvo a živočišstvo - téměř na polovině území Norska se prostírá mozaika firnových polí a holých skalnatých útvarů, obnažených v krátkém období léta. Vegetace se mohla rozvinout jen v níže položených oblastech. Svahy náhorních plošin a horských masivů od nadmořských výšek 1200 m na jihu do 400 m na severu jsou pokryty pásmem kosodřeviny a travnatých porostů alpského charakteru přecházejících do horské tundry. Souvislá tundra polárního typu zabírá značnou část Finmarku a pásmo ostrovů na nejzazším severu. Hospodářsky nejcennější jsou lesy, které však zabírají jen 23% rozlohy země. Většina lesů je jehličnatých, boreálního typu s převahou jedlí a borovic. Celkové zásoby dřeva jsou odhadovány na 320 mil. m³. Vlivem chladného podnebí nejsou však přírůstky velké, ale dřevo je kvalitní. Na protáhlém území Norska

se stýkají a prolínají dva typy živočišných společenstev: v jižních oblastech středoevropský druh zvířeny (jelení a spárkatá zvěř, los, zajíc, koroptev, tetřev, rys, jezevec, vlk, medvěd) a na severu druhy arktické (divoký sob, lesní medvěd, sněžný zajíc, koroptev). Vedle nich se objevují druhy ojedinělé: při okrajích ledových horských pustin rosomák, v lesotundře ohromné kolonie lumíků, kteří se velmi rychle množí a každých 4 až 5 let se jejich společenství dostává do stresu z přemnožení a masově hynou. Při pobřeží se udržely kolonie mořského ptactva a ve vnitrozemí hnízdiště stěhovavých ptáků. K pobřežním mělčinám s dobře prokysličenou vodou a bohatstvím planktonu, směřují tahy ryb z otevřeného oceánu. Průmyslový význam mají zejména treska, sled' a makrela. V dnešní době se však větší část úlovků získává dálkovým rybolovem mimo pobřežní vody.

Obyvatelstvo - norský národ v moderním pojetí se vytvořil až na začátku 19. století po vymanění se z dánského područí. Norsko je národnostně jednotné. Jedině na severu žije asi 20 000 polokočovných Laponců, patřících ke skupině národů paleoasijských, kterým zatím právo národnostní menšiny přiznáno nebylo. Ve Finmarku při finských hranicích žije nepatrné množství Finů, asi 5000. Politické strany: Norská dělnická strana, založená 1887 (63 míst v parlamentu), Konservativní pravice strana, zal.1884 (37 míst v parlamentu), Liberální strana (22 v parlamentu), Křesťanská demokratická strana (14), Strana středu, (11), Strana Anderse Langeho, Socialistická levicová strana,(17), Komunistická strana Norska, Strana prosazující samostatnost Finnmarku, (1). Odbory: organizují asi 600 000 pracujících. Norská Celostátní odborová organizace má 40 odborových svazů. Mimo ni stojí dalších 40 nezávislých odborových organizací. Proti odborové organizaci stojí Organizace zaměstnavatelů. Organizace žen: vrcholným orgánem ženských organizací je Norská národní rada žen, založená 1904. Organizace mládeže: mají kolem 330 000 členů. Nejvýznamnější jsou organizace jednotlivých politických stran. Ústředním orgánem pro otázky mládeže a sportu je Státní rada mládeže. Jejím úkolem je zprostředkovávat styk jednotlivých mládežnických organizací a rozdělovat státem přidělené prostředky pro podporu jejich činnosti. Hospodářství - z národohospodářského hlediska je Norsko neobyčejně zajímavou zemí. Jde o vyspělou kapitalistickou zemi, která vzhledem k extrémně jednostrannému vybavení přírodním bohatstvím dosáhla relativně vysoké ekonomické úrovně. Tato skutečnost je podmíněna neobyčejně vysokým stupněm zapojení Norska do mezinárodní dělby práce. Rozhodujícím odvětvím národního hospodářství jsou rybolov, lodní doprava, energetika, těžba, a zpracování dřeva, chemie a metalurgie.

Zemědělství - nemá velký význam, jelikož pouze 3,2% území představuje zemědělská půda. Ve vývozu převažují neželezné kovy, lodě, a jiné dopravní prostředky, ryby a výrobky z ryb, papír a výrobky ze dřeva. Ještě po 2. světové válce bylo nejvýznamnějším odvětvím norského hospodářství. Nyní tomu tak není. Nejvíce zemědělské půdy je na jihovýchodě země a v okolí Trondheimského fjordu. V západních a severních oblastech jsou podmínky pro zemědělství málo příznivé. Orná půda se vyskytuje zejména při ústí velkých řek, kolem fjordů a v údolích. Vzhledem k velké rozdrobenosti držby půdy nemůže Norsko konkurovat s vývozci zemědělských produktů na kapitalistických trzích a udržuje se díky státním podporám. Ceny potravin se proto v Norsku udržují uměle na nižší úrovni, než by odpovídaly výrobním podmínkám.

Lesnictví: představuje významný zdroj exportu země a to nejen vývozem surového dřeva, ale i výrobků z něho, tj. papíru, celulózy, nábytku. Podíl dřeva se na celkovém exportu Norska podílí 20-25%. Dvě třetiny lesní půdy vlastní zemědělci a soukromí majitelé, zbytek je rozdělen mezi stát a družstva. Lesy jsou většinou smíšené, ale převažují jehličnany.

Rybolov: byl po staletí vedle zemědělství hlavním zdrojem obživy obyvatelstva země. Příznivé proudy a teplota vytvářejí z kontinentálního šelfu při norském pobřeží bohatou zásobárnu ryb s dobrými podmínkami pro dostatečný přirozený přírůstek různých druhů ryb. V poválečném období se charakter norského rybolovu zásadně změnil. Hlavní

příčinou bylo trvalé pronikání moderní techniky do rybolovu. Přešlo se k velkým plavidlům se silnými motory, hydraulickými mechanismy a elektronickým zařízením pro vyhledávání ryb. Zároveň se zvětšil akční rádius rybářských lodí. Rozhodující část úlovku je nějakým stylem zpracovávána, pouze 3% ulovených ryb jde do obchodu čerstvých.

Energetika a vodohospodářství: v přepočtu na jednoho obyvatele produkuje Norsko nejvíce elektrické energie na světě a s velkým předstihem se řadí před vyspělé kapitalistické země. Převratný vliv na energetickou situaci Norska, jakož i na vývoj mezinárodních ekonomických vztahů měl objev ropy a zemního plynu v Severním moři, které představují obrovské zdroje energie. Těžba ropy se rychle rozvíjí a neustále přibývá ropných vrtných věží. Přebytek ropy umožnil Norsku podstatně zvýšit exportní příjmy a devizové rezervy. Dosavadní rozvoj těžby ropy i zemního plynu se soustřeďuje především do oblast Ekofisku.

Těžební průmysl: jeho rozsah není velký. Významnější jsou pouze doly na železnou rudu, menší doly na různé rudy jsou po celém území země. Těžba uhlí na jednoho obyvatele odpovídá asi 1/50 těžby v ČSFR. Asi 10% uhlí se spotřebovává v domácnostech, 60% v koksovárnách a 28% v ostatním průmyslu.

Zpracovatelský průmysl: představuje ve svém souhrnu nejvýznamnější článek norské ekonomiky. Hlavní je strojírenství a to jak rozsahem výroby, tak podílem na počtu zaměstnaných osob. Po strojírenství nejvýznamnější je potravinářský průmysl, papírenský a polygrafický průmysl. Dále následuje chemický průmysl a prvotní zpracování kovů. Postupně rostoucí význam má také dřevařský a dřevozpracující průmysl, zatímco průmysl textilní na svém významu pomalu ztrácí.

Doprava, spoje: v důsledku značně protáhlého tvaru území, velkých výškových rozdílů a neobyčejně členitému pobřeží i vnitrozemských oblastí je dopravní systém Norska nesmírně komplikovaný. Hustota **železničních** sítí je na evropské poměry neobyčejně řídká, silnic je relativně málo, ale na druhé straně námořní doprava je vzhledem k obyvatelstvu velmi rozsáhlá, ale slouží hlavně mezinárodnímu obchodu. Železniční doprava - připadá na ni asi 40% celkové vnitrozemské dopravy. Železnice přepraví za rok asi 30 milionů osob, což je ve srovnání s ostatními evropskými státy málo. Pro ilustraci: cesta vlakem z Oslo do Bergenu je dlouhá 500 km, trvá 8 až 10 hodin, podle zvoleného spojení. Na trati je celkem 180 železničních tunelů. **Silniční doprava** - betonové a asfaltové magistrály při pobřeží a ve vnitrozemí jsou po celý rok velmi dobře udržovány. Některé horské silnice nebo silnice v polárních oblastech jsou však v zimě uzavřeny. Autobusové spojení mají všechny obce v zemi. **Letecká doprava** - toto spojení zajišťují tři letecké společnosti: SAS (Scandinavian Airline System), SAFE (Braathens South American and Far East Airtransport) a WID (Wierocks Flygeselskap). Mezinárodní letiště jsou v Oslo, Bergenu, Bod a Stavangeru. **Námořní doprava** - Norsko má velký počet námořních přístavů, většina z nich však slouží jako rybářské přístavy nebo jako přístavy pro pobřežní dopravu. **Spoje** - mají v Norsku významnou úlohu vzhledem k rozsáhlému a členitému území se značně rozptýleným obyvatelstvem a s vysokou hospodářskou aktivitou. Běžné spojové služby, tj. listovní zásilky, telefon, a telegrafy, zprostředkovávají státní poštovní úřady.

Cestovní ruch: Norsko přes své výjimečné krásy není klasickou zemí cizineckého ruchu. Příčinou je v první řadě odlehlost území, které pro svou polohu je málo využívané pro tranzitní turistiku. Zejména automobilisté pronikají do Norska obtížně, tj. po moři nebo přes Švédsko, a to je zřejmě rozhodující. Příjmy plynoucí z cestovního ruchu nemají proto pro národní hospodářství zatím větší význam. Mnohem více je rozvinuta turistika uvnitř země. Hory, ledovce a fjordy dávají příležitost ke sportovní turistice, která je velmi rozšířená a to v zimě na lyžích, v létě auty, pěšky, nebo loděmi. Ve vnitrozemí je hodně turistických chat pro pěší nebo lyžaře. Zimní sporty jsou provozované v samotném Oslo a jeho okolí. K turisticky atraktivním patří i venkov s

malebnými osadami a vesměs se dřevěnými stavbami.

Historický vývoj: Prehistorie - podle archeologických výzkumů bylo Norsko osídleno asi v letech 8 000 - 10 000 př.n.l. Nejstarší stopy osídlení lovci a rybáři byly nalezeny na severním a severozápadním pobřeží Norska. Asi před 3 000 lety bylo osídlováno i norské vnitrozemí, kde se obyvatelstvo zabývalo hlavně zemědělstvím. Civilizace na území Norska prošla stejnými fázemi jako v ostatních evropských zemích, tj. dobou kamennou, bronzovou a železnou, první známky vyšších forem společenské organizace v Norsku přicházejí z doby bronzové. První historická známka o Norsku přichází od Řeka Pythease (kolem roku 330 př.n.l.), který se jako obchodník plavil na sever Evropy a dostal se až do země nazývané Thule, podle Pytheova líčení je toto území totožné s oblastí jižně od Trondheimu. První státní útvary. Vikingové - přibližně počátkem našeho letopočtu se v Norsku utvořilo několik malých kmenových knížectví. Rozmach země nastal v období Vikingů, asi v letech 800 - 1050 n.l. Pravlastí Vikingů bylo Dánsko a jižní oblasti Švédska. Jménem Viking byly označovány severané podnikající loupežné námořní výpravy. Od 8. století se datují nájezdy Vikingů do sousedních i vzdálených oblastí. Původní vlast se stala malou v důsledku populační exploze a expanze vikingských kmenů. Usadili se na britských ostrovech, zvláště ve Skotsku a Irsku a v Normandii. Pronikli rovněž do pobaltských zemí a na území dnešního Ruska založili stát. Po ruských řekách se vikingové dostali až k Černému moři a do Cařihradu. Na konci 9. století norští Vikingové objevili a kolonizovali Island, v roce 980 přistáli v Grónsku a založili zde osady. Leif Errickson se pokusil plout z Norska do Grónska, ale byl bouří zahánán do neznámé země, kterou nazval Vinland. To bylo patrně první objevení Ameriky Evropany. Norové uskutečnili několik pokusů usadit se ve Vinlandu, ale byli vytlačeni Indiány (1002). Za těchto výprav se Vikingové z Norska postupně sjednocovali a začali se považovat za samostatný národ, odlišný od Dánů a Švédů. Vzhledem k obtížnému spojení mezi jednotlivými oblastmi a k rozptýlenosti obyvatelstva byl však proces národního sjednocení Norska zdlouhavý. Zatímco norští Vikingové uskutečňovali své zámořské plavby, král Harald Plavý sjednotil jejich zemi (kolem r. 900 n.l.) dobytím všech norských krajů a jejich podrobením královské svrchovanosti. Počátky feudalismu - v 11. století přijali Norové křesťanství, za králů Olava Trygvasonna (+ 1000) a svatého Olava (+ 1030). Norská církev se zprvu opírala o kněze a biskupy anglosaského původu, také katedrála v Tromdheimu, založená svatým Olavem, byla postavena podle vzoru katedrály v Lincolnu v Anglii. Během 11. století se křesťanství rozšířilo po celé zemi a církev začala uplatňovat svou hospodářskou a politickou sílu. V tomto období se vytvořila feudální struktura opírající se o církev, krále a šlechtu. Z většiny drobných svobodných šlechticů se stali lenní vazalové církve, krále a vyšší šlechty. Tyto změny v sociálních podmínkách pokračovaly ve 12. století a vyvrcholily občanskou válkou, která skončila upevněním moci feudálů. V roce 1152 bylo v Norsku zřízeno arcibiskupství. Kolem roku 1260 se pod vládu Norska dostaly Island a Grónsko. V roce 1270 byl přijat jednotný zákoník pro celou zemi, vztahy s církví byly upraveny konkordátem z roku 1277. 13. století je považováno za nejvýznamnější období středověkých dějin země. Zároveň s vyřešením hlavních vnitropolitických otázek se upevnilo norské postavení v mezinárodních vztazích. Král Haakon Haakonson V. (+ 1253) uzavřel smlouvu s francouzským králem Filipem Augustem II. a jeho dcera uzavřela sňatek se španělským korunním princem. S rozvojem křesťanství a obchodu vznikala v Norsku města, a to jednak kolem církevních středisek, jednak na významných obchodních cestách, např. Bergen, založený ve 12. století německou hanzou, jako její nejvýznamnější severní opěrný bod. Od 12. století měl Bergen mimořádně významnou úlohu jako obchodní středisko, zejména pro styk s bohatými lovišti tresek na severu země. Ve 13. století se Norsko stalo závislé na dovozu obilí z pobaltských zemí. Norský obchod v důsledku toho stále výrazněji ovládla hanza, která v podstatě diktovala podmínky obchodu. Hanza tak na jedné straně podporovala rozvoj zbožně peněžních vztahů, na druhé straně vykořisťovala drobné výrobce, zemědělce a rybáře. V roce 1319 zemřel král Haakon V, poslední mužský zástupce norského panovnického rodu. Jeho dcera se provdala za Švédského krále a obě

království byla na čas sjednocena. Unie s Dánskem - země oslabená nadvládou hanzy a morem si nemohla udržet samostatnost a v roce 1397 se stala společně se Švédskem a Dánskem členem tzv. Kalmarské unie pod vládou dánské královny Margarety. Švédsko z unie vystoupilo v roce 1449, zatímco Norsko bylo její součástí až do roku 1814. Po neúspěšném protidánském povstání (vedeném arcibiskupem Olavem Engelbertssonem) v roce 1535 ztratilo Norsko postavení království, bylo násilím nábožensky reformováno a stalo se vazalskou zemí Dánska. Období mezi lety 1400 až 1800 bylo pro Nory obdobím národní poroby, i když již od 16. století můžeme mluvit o novém rozvoji norského obchodu a obchodní lodní dopravy. Hlavním předmětem norského vývozu se stalo dříví vzhledem k rostoucí poptávce hlavně po stavebním dříví a výrobcích ze dřeva v západní Evropě. Nejvýznamnějšími obchodními partnery se staly hlavně Holanďané a Britové, kteří zpočátku dováželi zboží z Norska vlastními loděmi. Ke konci 17. století však mělo Norsko již vybudovanou vlastní námořní flotilu a navázalo na někdejší námořní slávu Vikingů, tentokrát nikoliv ve výbojích, ale v lodní dopravě, později též ve velrybářství. Rozvoj obchodu a námořního rybolovu pro vývoz ryb a rybího tuku vedl ke vzniku četných přístavních měst při ústí řek a v některých fjordech, zejména na jihu země. Růst obchodního ruchu a příliv peněz z daní a cel značně posílil postavení krále a státu. Rok 1660 znamená přechod ke královskému absolutismu v rámci unie. Dánsko - norské rozpory se znovu přiostrily za napoleonských válek, kde nepřátelství mezi Dánskem a Anglií vedlo k úpadku norského obchodu. Na základě Kielské mírové úmluvy z roku 1814 bylo Norsko postoupeno Švédsku, zatímco území, která dříve patřila Norsku - Island, Faerské ostrovy a Grónsko - zůstaly Dánsku. Unie se Švédskem - po pokusu o ustanovení samostatného norského království v čele s Christianem Frederikem, dánským korunním princem (vyhlásil ústavu a byl roku 1814 zvolen norským králem), si švédský král Karl Johan vynutil válkou spojení Norska se Švédskem. V roce 1815 byla uzavřena smlouva o unii mezi Norskem a Švédskem. Obě království měla vlastní parlament a vlastní ústavu. Zahraniční politika však byla soustředěna v rukou švédského krále a švédské vlády. Norské straně nevyhovovalo zejména nedostatečné prosazování norských obchodních a námořních zájmů švédskými zastupitelskými orgány. To bylo příčinou norského rozchodu se Švédskem roku 1905. Samostatné Norsko - Norský parlament vypsali roku 1905 hlasování o otázce unie a jeho výsledkem bylo její zrušení. Na trůn nastoupil dánský princ Karel, zvolený norským parlamentem. Ten vládl pod jménem Haakon VII. až do své smrti roku 1957. Jeho nástupcem se stal korunní princ Olav V. Po roce 1905 se Norsko úspěšně hospodářsky rozvíjelo. Bylo to období růstu hospodářství i námořní dopravy, která zemi vynášela stále vyšší příjmy. Ty vzrostly i v první světové válce, kdy Norsko zůstalo neutrálním státem. Období hospodářské prosperity pokračovalo ještě v prvních poválečných letech, až do roku 1921. Stejně jako v dalších evropských vyspělých kapitalistických zemích bylo období hospodářského rozkvětu vystřídáno depresí. S poklesem výroby rostla nezaměstnanost, dělnictvo bojovalo proti výlukám a za své požadavky četnými stávkami. Světová hospodářská krize 30. let zasáhla i norské hospodářství, ale neprojevila se tak ostře jako v jiných zemích. V druhé polovině 30. let rostlo mezinárodní napětí a hrozilo nebezpečí války. Při jejím vypuknutí v roce 1939 Norsko vyhlásilo neutralitu, stejně jako v první světové válce. Neutralitu však neuhájilo. Hitlerovské Německo napadlo vojensky Norsko 9.4.1940, vzhledem ke strategickému významu země. Němečtí politikové chtěli postupně získat Nory ke spolupráci, odvolávali se na společný germánský původ a čistou nordickou rasu norského obyvatelstva, avšak Norové si zachovali národní hrdost a 98% norského obyvatelstva spolupráci s Němci odmítlo. Král Haakon VII. po přepadení Norska Německem neodevzdal vládu do rukou norských fašistů v čele s Vildkunem Quislingem. Norská nacistická strana měla slabé pozice, ani za okupace nezískala více než 40 000 stoupenců. Král Haakon přijal nerovný boj (země měla pouze domobranu) a s parlamentem ustupoval z dobytých území. Nejtěžší boje probíhaly v severním Norsku o strategicky významný přístav Narvik. Bojů se zúčastnil také britský expediční sbor, britské válečné loďstvo a letectvo. Po tříměsíční obranné válce opustil král Norsko a uchýlil se do Anglie. Spolu s králem opustila Norsko i válečná flotila, která v průběhu války prokazovala cenné služby spojencům, zejména

Anglii. Norsko dalo k dispozici přes 1000 moderních lodí, včetně světové největší flotily cisternových lodí, tyto lodi dopravovaly téměř 50% veškeré nafty pro válečnickou Anglii. Polovina norské flotily byla během války zničena. V okupovaném Norsku byl organizován domácí odboj. Na území Norska operovalo v partyzánských oddílech asi 40 000 dobrovolníků, kteří organizovali rozsáhlé sabotáže, zejména v přístavech a loděnicích, ale i v podnicích. Norské podzemní hnutí udržovalo těsný styk s vládou v exilu. Jednou s nejvýznamnějších akcí odboje, zorganizovanou ze zahraničí, bylo zničení zařízení na výrobu těžké vody a jejích zásob v podniku Norsk Hydro. Tak se nacistům nepodařilo získat dostatek nezbytné suroviny pro výrobu atomové zbraně. Pád hitlerovců a fiasko quislingovské politiky, která se stala synonymem politiky kolaborantské, zvýšily ještě více autoritu krále a vlády. Quisling byl po válce popraven a říšský komisař v Norsku Terboven se po válce zastřelil. Po válce Norsko nastoupilo cestu postupně se zdokonalující a prosperující země západní Evropy. N

Umění a kultura: nejstaršími literárními památkami Norska jsou ságy a mýty, tradované ústním podáním z pokolení na pokolení. Písemně byly zachyceny až v 1. polovině 13. století. Nejrozsáhlejší z mýtů Edda, památka z 1. poloviny 13. století, má dva oddíly. V prvním jsou básně o starých norských bozích, druhý obsahuje hrdinské zpěvy z dob stěhování germánských kmenů. K lidové slovesnosti patří také četné pohádky a písně. Některé mají tematiku specificky norskou, jiné evropskou. V závislosti na politické situaci byla norská literatura ovlivňována značně literaturou dánskou. Prvky norské domácí literatury se objevují až v 18. století. Prvním norským spisovatelem evropského významu byl dramatik Ludvík Hollberg (1684 - 1754), zakladatel norského a dánského divadla. Napsal 30 komedií. Některé z nich se dosud hrají. Velký osvětový úkol plnily různé časopisy, z nich zejména od roku 1815 Norský národní list a od roku 1821 první deník Ranní list. Po těchto časopisech se začaly objevovat i první odborné časopisy. Ústava z roku 1814, z obavy před převládnutím švédštiny, prohlásila za spisovný jazyk norskou dánštinu - riksmål, již se mluvilo ve městech. V roce 1815 se objevily snahy ponorštit dánštinu v duchu staré norské lidové slovesnosti a staré islandštiny. Navzdory těmto těžkostem se kulturní život v Norsku rychle rozvíjel. Norská literatura se po roce 1814 vyvíjela ve dvou liniích. První navazuje na domácí kulturní tradice, můžeme ji nazvat literaturou národní a je úzce spjata s myšlením selské třídy. Výraznými představiteli této linie byli Wergeland, Bjornson, Garborg a Hamsun. Druhá linie norské literatury je daleko více orientovaná na literaturu světovou, zpočátku se opírá o liberální intelektuály, později o mladou radikální buržoazii. Sem patří spisovatelé Welhaven, Ibsen, Kielland, Kinck a Heiberg. K první buditelské literární generaci patřili také básníci (nejvýznamější Johan Storm Munch 1778-1832). Tito většinou vycházeli ze staré norské slovesnosti, psali nadšené básně, lyricko-romantická dramata a překládali ze světové literatury. Tvorba této generace je poznamenána velkou láskou k národu a velkou snahou, ale díla světového významu vytvořena nebyla. První polovina 19. století byla obdobím tzv. poetického realismu. Nejvýznačnějším představitelem byl Henrik Arnold Wergeland. Jeho největší zásluhou byla osvětová a spisovatelská práce a činnost překladatelská. Napsal i celou řadu divadelních her. Druhá polovina 19. století je reprezentována především pokrokovými autory, jako Camillou Colettovou, Vinjem, Ibsenem a Bjornsonem. V literatuře se objevují sociální motivy a ženská otázka. Světově proslulý dramatik Henrik Ibsen (1828-1906) vedl v letech 1857-1862 norské divadlo v Kristiánii a ve svých prvních hrách imitoval německé romantiky. Po úspěchu Nápadníků trůnu (1863) obdržel stipendium na cesty. V cizině prožil 28 let. Po hrách typicky norských, jakou byl např. Peer Gynt (1867) začal vystupovat s kritikou společnosti a nastoluje ve hrách řadu společenských a morálních problémů (Opory společnosti, Hedda Gablerová, Stavitel Solness). Jeho díla mají výrazný mravní náboj i filozofickou hloubku. Bjørnstene Bjørnson (1823 - 1910), vyznamenaný roku 1903 Nobelovou cenou - byl aktivní politický činitel. Heslo mírového soužití se mu stalo programem básnické práce. Nejvýznačnější osobností po Ibsenovi a Bjørnsonovi byl Knut Hamsun (1859 - 1952). V roce 1888 jej proslavil román Hlad. Za jeho nejkrásnější román je považována Viktorie. V roce 1920 dostal Nobelovu cenu za román Matka

země. Na konci života ho nenávisť k Anglii a obdiv k Německu zavedly až do tábora fašistů a národ ho odsoudil. Ani po válce nedošel odpuštění. Tak se jeden z největších spisovatelů norské scény a světové literatury stal tragickou postavou. Norská literatura, stejně jako ostatní literatury evropské, reagovala na první světovou válku, a proto se obohatila myšlenkově, formálně i obsahově. V meziválečném období patří k nejvýznamnějším autorům Sigrud Undsetová, Olav Duun, Kristofer Uppdal, Johan Falkberget, Ola Edward Rolvaag. Všichni psali o národní minulosti. Kromě příběhů z národních dějin zachytili ve svých dílech osudy lidí, jejich životy a bídu, a představy o ideálech. Spisovatelé po roce 1945 se ve svých dílech zamýšlejí nad příčinami negativních proměn u lidí vystavených nacistickému tlaku, jiní píší o otázce oprávněného násilí ve službách odboje. Nejautentičtějším autorem okupačním a odbojovým byl spisovatel Sigurd Evensmo. Generace 60. let se velmi výrazně liší od všeho předešlého. Nejvýznačnějším představitelem je Stein Mehren. Tradičním epikem a realistickým vypravěčem byl Anders Bye. Proti všemu tradičnímu, přijatému, konvenčnímu, se svými díly staví modernisté. K talentovaným představitelům patří Dag Solstad. Ojedinělým humoristou mezi fantastiky je Einar Okland.

Divadlo: počátky norského divadla sahají do 16. století, ale o skutečném divadle lze mluvit až od poloviny 18. století. V Oslo a Bergenu tehdy vznikly amatérské společnosti. Profesionální scéna v Oslo (tehdejší Christiánii) vznikla roku 1827. Byla předchůdkyní Kristiánského divadla, založeného roku 1837. V Bergenu byla roku 1850 založena Národní scéna. Zde bylo použito norštiny. Dnes je v Norsku v největších městech celkem 7 stálých divadel. V Oslo je Národní divadlo, Norské divadlo, Nové divadlo a Norská opera. Od roku 1948 působí zájezdové Zemské divadlo, populární v celé zemi. Malířství: v 11. století v důsledku přijetí křesťanství se rozvinula malba a sochařství s náboženskou tematikou, zvláště v období gotiky ve 13. století. V období dánské nadvlády se zachovala jen lidová tvorba. Prvním norským krajinářem byl J.C.Dahl. Scény z venkovského života maloval Adolph Tidemand. Nejvýznamnějším malířem historických výjevů byl Eilif Petersen. Koncem 19. století bylo norské malířství ovlivněno evropským naturalismem a symbolismem. V Norsku vznikla moderní naturalistická škola vedená Erikem Werenskioldem, Christianem Kroghem a Fritsem Thaulowem. Instalovali celostátní každoroční přehlídku moderní norské umělecké tvorby. Nejvýznačnějším norským malířem všech dob byl expresionista Edward Munch (1863 - 1944). Ve svých malbách zdůrazňoval formu a barvu. Namaloval cyklus 22 obrazů - proslulou Fresku života. V Oslo vyzdobil monumentální díly aulu univerzity. Munch vynikl jako krajinář a portrétista a svým dílem ovlivnil malířství celého světa. V norské literatuře o něm bylo napsáno několik monografií a románů. Moderní evropské směry ovlivnily na počátku 20. století Jeana Heiberga, Henrika Soersena, Axela Revolda a Pera Krohga. V obdobím mezi světovými válkami prošlo norské malířství klidným obdobím esteticismu a posléze obdobím expresionismu, kubismu a realismu. Sochařství: ve srovnání s malířstvím zaujímá podstatně méně významné místo. Do 70. let 19. století ovládal norské sochařství vliv Thorvaldsenova neoklasicismu. Ve stylu barokního naturalismu tvořil Bergslien a Sinding. Významným sochařem byl Gustav Vigeland (1869 - 1943), který vytvořil sochařskou výzdobu Frognerova parku v Oslo. Jsou to nespočetná sousoší mužů a žen. Dominantu parku tvoří sousoší Strom života. Z poslední generace sochařů jsou nejvýznačnější W. Rasmussen, profesor norské Akademie umění, který kolem sebe soustředil sochařskou generaci 20. let. K nejmladším sochařům patří Emil Lie a N. Flakstad. Architektura: nejtypičtějšími stavbami středověké norské architektury jsou dřevěné kostely. Jiné středověké kostely jsou zděné a kamenné. Z období baroka a renesance pocházejí zámky Austral a Ronedal. K velkému stavebnímu rozmachu došlo po vystoupení Norska z unie s Dánskem v roce 1814. Nejvýznamnější architekti této doby jsou H.D.E. Lindstow, který postavil královský palác v Oslo a Christian H. Grosch, stavitel norské university. V roce 1860 architekt Langleta postavil v Oslo parlament. Kolem roku 1930 se zásluhou architektů Backera a Korsma rozšířily v norské architektuře moderní vlivy. Po roce 1945 se v Norsku staví hodně bytů, ale i veřejné budovy. Architekt Erling Viksjo například postavil vládní budovu ve výrazně

funkcionalistickém pojetí.

Hudba: zakladatelem norské národní hudby a prvním norským skladatelem světového jména se stal Edvard Grieg (1843 - 1907). Komponoval moderní hudbu a písně v duchu národního romantismu a často programově používal prvků lidové hudby. U nás je nejznámější jeho scénická hudba k Ibsenovu dramatu Peer Gynt. Jeho přítel byl Richard Nordraak, skladatel mnoha písní a autor norské hymny. Kolem Griega se vytvořila skupina talentovaných skladatelů, kteří významně přispěli k rozvoji norské hudby. Z norských tradic vycházelo i dílo Christiana Sindinga, patřil k čelným norským romantikům. Naším posluchačům je známá jeho skladba Rašení jara. Ze soudobých skladatelů vyniká hlavně romantik Ludvig Irgens Jensen a Harald Saeverud, skladatel moderní polyfonní hudby. V norském hudebním životě zaujímá velmi důležité místo i hudba církevní, především varhanní. I u nás je známé jméno Pera Steenberga. Poměrně bohatý je v Norsku i koncertní život. V Bergenu od roku 1953 se každoročně koná hudební festival se zahraniční účastí vysoké úrovně. Střediskem norského hudebního života je Společnost filharmonického orchestru v Oslo. Ta je pořadatelkou četných koncertů. Stálý orchestr má Bergen a Trondheim. Komorních těles je v Norsku poměrně málo, ale velmi je rozšířen sborový zpěv. Film: první filmy začaly vznikat podle románových předloh až ve 20. letech. Nejvýznamnějšími režiséry němého filmu byli Breistein a Sindig. K výraznému vzestupu filmové tvorby došlo po osvobození, zvláště na úseku dokumentárního a literárního filmu. Počátkem 70. let se v Norsku vyrábělo jen asi 8 celovečerních filmů ročně. Rozhodující podíl filmů promítaných v zemi tvoří filmy zahraniční. Rozsáhlejší je produkce filmů dokumentárních a výchovných. Významná je i produkce filmů turisticko-propagačních. Světoznámý norský badatel Thor Heyerdal vytvořil zajímavé dokumentární filmy Kon-Tiky, Aku-Aku a Ra. Tvorbou dětského filmu, kterým se zabývá Kancelář norského dětského filmu, doznala značného rozmachu v poslední době.

Školství a věda: v roce 1959 byl schválen zákon o jednotném školství, který zajišťuje základní vzdělání všem dětem ve městech a na venkově. Školní docházka je povinná. Děti začínají chodit do školy v 6 letech. Základnímu školství je v Norsku věnována velká péče. Analfabeti v zemi nejsou. Vyučování na základních školách je bezplatné. Náklady na zařízení, údržbu a provoz škol a část platů učitelů hradí obce. Stát přispívá jen na platy učitelů, na zdravotní péči žáků a v nutných případech i na stavbu škol. Školy jsou většinou veřejné, ale jsou i soukromé a církevní. Ve většině škol je také povinným jazykem angličtina. Po ukončení devítiletky je vyučování specializováno dle schopností a zájmů žáků. Ve zvláštních školách se učí děti nějakým způsobem postižené. Střední vzdělání je velmi diferencované od předučňovských a učňovských oborů, přes střední odborné školy až po gymnázia. Toto vzdělání je většinou tří až čtyřleté. Na toto vzdělání logicky navazuje vzdělání vysokoškolské a universitní. Universita v Oslo byla založena 1811 a má sedm fakult. Rektor university je volen na 3 roky, nejvyšším orgánem je akademické kolegium. Další velká univerzita je v Bergenu, ve všech velkých norských městech jsou nějaké vysoké školy. Je jich celkem 8. Obecně lze říci, že vysoké školy v Norsku jsou přeplněny. Značný počet mládeže odchází studovat do zahraničí.

Věda a výzkum: nejvýznamnější norskou vědeckou institucí je Norská akademie v Oslo, založená 1857. Má dvě větve: matematicko-přírodovědeckou a historicko-filosofickou. V roce 1919 byl norským parlamentem založen fond na podporu vědeckého bádání. Od roku 1946 je činná Norská technicko-přírodovědecká rada, je to koordinační orgán, do kterého je začleněno mnoho vědeckých ústavů institucí. Některé výzkumné ústavy pracují přímo při velkých podnicích, např. u chemických závodů Norsk Hydro, které jsou jedním z mála světových výrobců těžké vody. Největších vědeckých úspěchů dosáhli Norové v oblasti přírodních věd - v matematice, geofyzice, v kosmické fyzice, v meteorologii a v průzkumu Arktidy a Antarktidy. Neobyčejné popularity dosáhl Thor Heyerdal, který na podporu své teorie o migraci Polynésanů z Jižní Ameriky podnikl roku 1974 pozoruhodnou plavbu na primitivním voru Kon-Tiki z Peru do Polynésie.

Sport: oficiální norská statistika uvádí, že 65,1% obyvatelstva je sportovně aktivních. Norové věnují udržování tělesné a duševní kondice značnou pozornost. Oficiálním představitelům norské tělovýchovy je Norský sportovní svaz. Existuje zhruba ve stejné podobě už od roku 1919. Vlastní sportovní činnost spočívá na dobrovolných pracovnících. Základním článkem sportovního života jsou kluby. Tyto usilují o to aby jejich činnost byla přitažlivá - zdůrazňují prvek zábavy a potěšení z pohybu. Důležitou zásadou norské sportovní politiky je uznání významu sportu a jeho rovného postavení mezi ostatními oblastmi lidské činnosti. K nejoblíbenějším sportům patří v Norsku bezesporu lyžování. Tato země je považována za kolébkou lyžování vůbec. Další oblíbené sporty jsou rychlobruslení, lehká atletika, kopaná, plavání, orientační běh atd. Norsko vybudovalo pozoruhodná sportovní zařízení, zejména pro zimní sporty. Kromě lyžařského můstku Holmenkolen s tribunami pro 8000 a hledištěm pro 100 000 diváků, jsou to stadiony Brahn v Bergenu, Lerjendal v Trondheimu a podobné. Tělovýchova na norských školách je povinná. Týdně se jí věnují 1 až 4 hodiny. Praktické pokyny a informace.

Cestovní formality: pro vstup do Norska je nutný platný pas, vízum je nutné pouze pro pobyt delší než 3 měsíce. Adresa norského velvyslanectví v Praze je : Norské velvyslanectví, Na Ořešovicích 69, 162 00 Praha 6 - Střešovice; tel. 02 / 35 34 37 Adresa českého velvyslanectví v Oslo je : Thomas Heftyes gate 24, 02 64 Oslo 2; tel. 02 / 55 55 90 Celní předpisy: při vstupu do země smí jedinec přivážet 1 litr vína nebo 1 litr silného alkoholu a 400 cigaret nebo 50 doutníků nebo 500 g tabáku. Pro dovoz alkoholu musí být návštěvník nejméně 20 let starý. Norsko má velmi dobře propracovaný systém "Tax-free- -shoppingu", to znamená, že cizí státní příslušník při nákupu zboží přes 300 NOK, dostane šek na hodnotu daně z obrátu u nakoupeného zboží a tento šek je mu na hranicích v hotovosti proplacen.

Přístup do země: - letecky - spojení ČSA: Praha - Oslo (2,5 hodiny) nebo SAS: Praha - Kodaň - Oslo (časy letů : Praha - Kodaň 2 hod., Kodaň - Oslo 50 min.). - železnicí Praha - Berlín - Malmö - Oslo - automobilem existují tři základní možnosti: 1. ČR - Německo - Švédsko - Norsko: (Praha - Drážďany - Berlín - Sassnitz nebo Rostock (trajekt) - Trelleborg - Göteborg - Oslo). 2. ČR - Německo - Norsko: (Praha - Kiel (trajekt) - Oslo). 3. ČR - Německo - Dánsko - Norsko: (Praha - Hamburg - Flensburg (Dánsko) - Frederikshavn (trajekt) - Oslo). Doprava uvnitř země: - letecky : síť linií je velmi hustá, v zemi je asi 50 frekventovaných letišť. Těsně před odletem je možno zakoupit silně slevněné letenky. Hlavní letecké společnosti a jejich kanceláře jsou : Braathens SAFE, Elveveien 75, N - 1324 Lysaker / Oslo; tel. 02 / 59 00 90. Wideroe, Postboks 82 Lilleaker, N - 0216 Oslo 2; tel. 02 / 50 91 30. -

Přístup do země: -železnicí: v porovnání s leteckými spoji jsou železniční sítě v Norsku velmi řídké, hlavní spoje jsou mezi městy Oslo - Stavanger - Bergen - Aandalsnes - Trondheim - Bodö. Obecně řečeno cestování po železnici je v Norsku dosti drahé. Děti mezi věkem 4 a 12 let mají nárok na 50% slevy. Také starší lidé mají nárok na tak zvané seniorské slevy - od věku 67 let 50% ceny jízdenky. Místenky je možno zakoupit pro vlaky 1. i 2. třídy, stojí 13 NOK. Příplatek za přepravu jízdního kola po železnici činí 25 NOK. Na norských železnicích platí dále slevy Eurorail, Inter Rail, Domino, Nordisk pass a skupinové slevy, je však nutné si zajišťovat jízdenku s předstihem. Minigruppebilet je pro 2-9 lidí a dává 25% slevu pro vzdálenosti větší než 100 km. Midtukebilet (320 NOK) dává neomezené cestování po 7 dní, cesta však nesmí být započata v pondělí nebo v pátek. -

Přístup do země: -automobilem - síť silnic je hustá a velmi dobře sjízdná. Rychlostní omezení jsou : dálnice 90 km/hod., okresní silnice 80 km/hod., auto s přívěsem 60 km/hod., města a obce 50 km/hod. V Norsku se velmi dbá na dodržování silničních pravidel, které se nijak neliší od ostatních evropských. Silniční kontroly jsou velmi časté především v turistické sezoně. Pokuty jsou pro našince, ale i pro Nory velmi

vysoké , např. překročení stanovené rychlosti o 10 km/hod stojí 600 NOK. Tolerovaná hladina alkoholu v krvi je 0,5 promile. Při zjištění vyšší hodnoty, hrozí narušiteli vězení nebo velmi vysoká pokuta. Pro případ nouze je pro automobilisty velmi důležitá adresa Norského svazu automobilistů, který vypomůže při komplikacích na cestách. Norges Automobil Forbund (NAF), Storgatan 2, N - 0105 Oslo 1 Odtahová služba: Falken Bil- og Froskemannsavdeling. Adresa zastoupení vozů Škoda v Norsku je firma: ESS Norge , Oslo - Alnabru, tel 02 / 72 25 50. Ceny benzínu:). Mýtné se vybírá pouze na omezeném počtu dálnic: E 6 - Leirfjord (Nordland, most) 35 NOK, E 18 - průjezd Drammen 10 NOK, E 18 - poloostrov Eidanger 15 NOK, E 68 - Sollihögda - Vik 10 NOK, R 658 - Aalesund - Giske (tunel,most) 42 NOK, R 19 - Gimsøystraumen (Nordland,most) 15 NOK, dále potom na většině horských silnic, které vedou k horským hotelům a chatám a jakoukoliv silnicí vstup do Bergenu 5 NOK, vstup do Osla 12 NOK (bus 35 NOK)a vstup Trondheim 10-20 NOK. Horské silnice mají omezený provoz a jsou přes zimu uzavřeny. Nejdůležitější: R 7 - Hardagervidda, R 5 - Gaularfjell, R 13 - Vikafjell, R 51 - Valdresflya, R 55 - Sognefjellvegen, R 58 - Geiranger, R 63 - Trollstigvegen, R 95 - Nordkapp. Všechna motorová vozidla přijíždějící do Norska musí mít platnou mezinárodní pojistku a jejich řidiči platný mezinárodní řidičský průkaz.

Důležité výzvy: omkjörning - objížďka, kjör sakte - jedte pomalu, veiarbeide - práce na silnici, lös grus - odletující štěrky. Pro automobily s obytným přívěsem jsou některé obtížné úseky silnic uzavřeny, není dovoleno parkovat s přívěsem na okraji silnice. -

Přístup do země: autobusem - tato spojení jsou v Norsku velmi propracovaná , v podstatě na každé silnici v zemi probíhá nějaká autobusová linie. Bližší informace a rezervace je možno získat na adrese NOR-WAY Bussekspress, Jernbanetorget 2, N - 0154 Oslo; tel. 02 / 33 08 62 Městská veřejná doprava je poměrně drahá (Oslo, lístek 1 h.- 18 NOK). Výhodnější jsou Turistkort na 24 h. nebo 7 denní jízdenky prodávané ve středisku Trafikantem u hl. nádraží. "Oslokortet" - volná doprava, vstupy do muzeí, parkování, sleva na kulturní akce a příměstskou dopravu, platí 1-2-3 dny za 90-130-160 NOK, děti 4-15 let polovinu. Kartu na slevu ve Stavangeru si můžete vyžádat v ubytovacích zařízeních a kempincích tohoto města. Tyto slevy platí i na autobus do Sandnes a Kristiansandu a loď do Bergenu. Přehled některých vzdáleností v zemi : Kristiansand - Oslo 328 km Kristiansand - Bergen 398 km Oslo - Bergen 484 km Oslo - Trondheim 539 km Oslo - Nordkapp 2163 km

Stravování : Norsko nepatří zrovna mezi země s vyhlášenou kuchyní, ale to neznamená, že se zde člověk nemůže dobře najíst. Norové sami o sobě žertem tvrdí, že v Norsku se jí pouze sekané masa. Snídaně běžně sestává z chleba, marmelády a některým z typicky norských sýrů, např. geitost - hnědý kozí sýr a jemu podobné. Od 13,00 do 14,00 se podává oběd. Jsou dvě možnosti buď studená švédská mísa, kdy si každý stolovník vezme dle libosti nebo teplé denní menu. Nejtypičtějším norským jídlem jsou rybí karbanátky (fiskeboller nebo fiskekaker) a sekaná s kyselým zelím. Velmi často se na tabuli objevuje také losos v různých obměnách nebo mořský pstruh. Nejčastěji marinovaný, vařený nebo uzený. Večeře se podává kolem 18 až 18,30 nejčastěji je to opět studená švédská mísa. Ve větších městech se rozšiřuje síť Mc Donald's provozoven. Nejlevnější potraviny jsou obchodních domech REMA 1000, Rimi, KIWI a SPAR. Spropitné je většinou zahrnuto do účtu, ale pokud je obsluha na velmi dobré úrovni je možné přidat ještě 5 - 10%.

Ubytování: v zemi není zvykem klasifikovat hotely, tyto jsou zde rozděleny do několika skupin dle servisu který mohou poskytovat: hotely městské, hotely horské, pensiony, horské chaty a farmy, které v sezóně přijímají hosty. Většina hotelů poskytuje různé slevy. Ceny lůžek v hotelích se pohybují od 200 do 1000 NOK, v chatách 50-200 NOK za noc. Norsko má kolem 1400 různých kempinků, které jsou klasifikovány od jedné po tři hvězdičky. Platí sleva pro držitele průkazu FICC a Norsk Campingkort (lze získat za 10 NOK v Norges Campingplass Forbund, Dronningensgt.10-12, N-0152 Oslo 1. Rozsáhlá je také síť mládežnických ubytoven, cena noclehu a snídaně 100 - 150 NOK,

někde platí studentské slevy.

Různé informace: - dny pracovního klidu - Nový rok 1.1. - Velikonoce - čtv - po - Svátek práce 1.5. - Den ústavy 17.5. - Den nanebevstoupení Páně - čtv - Svatodušní svátky - ne, po - Vánoce 25. - 26.12 -

otevírací doby v obchodech - pondělí až středa od 9 do 16 nebo 17 hod. - čtvrtek a pátek od 9 do 19 nebo 20 hod. - sobota od 9 do 13 nebo 15 hod. Bankovní hodiny: 8,15 až 15,30 hod (středa do 17 hod.) Poštovní hodiny: 8,15 až 16 hod (sobota až 13 hod.)

Poštovné do ČR stojí z Norska na pohled i dopis 9,50 NOK, volací číslo z Norska do ČR je : 00/ 420 / město / číslo; z ČR do Norska 0047.., telefonní automaty jsou na mince od 1 NOK výše, nebo na telefonní karty (22,80 a 150 jednotek)

Nouzová čísla: požárníci 001, policie 002, první pomoc 003. - norská koruna má 100 ore a je ekvivalentem 16 centům US, to zn. 1 NOK = cca 4,10 Kč.

Léky jsou v Norsku k dostání pouze v lékárnách a to pouze na lékařský předpis, proto je rozumné mít sebou dobře vybavenou lékárníčku a nezapomenout na pojištění pro cestu a pobyt. - lékařská první pomoc při úrazu je obvykle zdarma, zubní ošetření, vyšetření odborným lékařem i předepsané léky se platí.

Informační kanceláře jsou označovány písmenem "i" a jsou prakticky ve všech městech, v některých hotelích a u trajektů. Zde získáte základní informace, zajistíte ubytování, průvodce a další služby. Zde můžete též zakoupit mapy pro pěší turistiku. Plány měst a informační brožury bývají obvykle zdarma. Oblastní informační kanceláře podchycují celé oblasti, informace podávají i korespondenčně (je vhodné vložit do dopisu obálku se zpáteční adresou a pohled či jiný obdobný suvenýr z ČR).

V Norsku platí **všeobecné právo vstupu do přírody**: umožňuje všem pohyb v přírodě při dodržování zásad její ochrany, dovoluje přenocování ve stanu nebo karavanu (alespoň 150 m od soukr. obydlí), zakazuje v období 15.4. - 15.9. používání otevřeného ohně mimo vyhrazená místa.

Nordkapp je skalní útes tyčící se 300 metrů nad mořem. Zde je rozhraní mezi Norským mořem, patřícím k Atlantiku a mezi Barentsovým mořem, patřícím k Severnímu ledovému oceánu. Mys je turisty hojně navštěvovaným místem a to již po staletí. Částečně ve skále a částečně nad zemí je vybudována Nordkapphalle, centrum turistických zajímavostí. Je tu restaurace „Královská vyhlídka“, kde byl hostem norský král Olav V., ekumenická kaple sv. Jana (nejsevernější vysvěcená kaple na světě), museum Nordkappu, poštovní úřad a také tzv. supervideograf, panoramatické kino, kde se promítají filmy o norské krajině natáčené šesti kamerami z vrtulníku.

Verdens Storste – podzemní hokejová hala, 50 km jižně od Lillehammeru

Kystopplevelser – ohromný most přes fjord

Andenes – možnost výlet lodí za velrybami

Trondheim, dříve Nidaros, sídelní město norských králů. Pěkné město. Má lidský rozměr, nábřeží lemované starými obchodními domy, pevnost na kopci s děly, výtah pro cyklisty (dáš nohu na stupátko, zmáčkneš knoflík a jedeš), rybí tržnici se stoly plnými lososů a tresek (specialita: tresčí chipsy - sušené, malé a příšerně smradlavé plátky rybího masa) a hlavně gotickou katedrálu s průčelím pokrytým sochami, ve které si můžete poslechnout varhanní koncert hraný na varhanách z 18. století. Pozor, norské korunovační klenoty se ukazují jen dopoledne do půl dvanácté. Pak je tu královský palác, celý dřevěný, nenabubřelý, a pevnost na kopci s řadou děl, odkud je krásný výhled na město a na moře a kde se bezvadně odpočívá na trávníku. Ale nejsou tu jen historické stavby. Přímo proti katedrále stojí kostel sv. Olava postavený z betonu, luxfer a lešenářských trubek.